

Den skandinaviska vargens utseende

– att vintertid skilja vuxna vargar (äldre än 1 år) från valpar (yngre än ett år)

FAKTABLAD FRÅN VILTSKADECENTER 2012-1

Syftet med detta faktablad är att vid synobservationer vintertid öka möjligheterna att skilja vuxna vargar från valpar (vargar yngre än ett år). Fokus ligger på skillnader i pälsens färgteckning och mönsterring. Valparna är under sin första vinter ofta lite avvikande i utseendet jämfört med vuxna vargar, men som regel krävs det goda observationsbetingelser för att skillnaderna ska framgå i fält. Dessutom är variationen i utseendet stor, vilket medför att valpar och vuxna långt ifrån alltid går att skilja vid synobservationer i fält.

Faktaunderlaget till denna sammanställning bygger på studier av sövda vargar (i samband med radiomärkning inom det skandinaviska vargforskningsprojektet SKANDULV). Sammanlagt har drygt hundra sövda vargar ingått i studien varav lite mer än en tredjedel har varit valpar under sin första vinter. Därutöver har även en del andra skandinaviska vargar som varit möjliga att säkert åldersbestämma ingått i materialet.

Vargar föder sina valpar på våren, de allra flesta födslar sker under maj månad. Valparna stannar med föräldrarna i reviret tills de är ungefär 1-1,5 år gamla, även om enstaka kan stanna ytterligare en vintersäsong innan de utvandrar ur föräldrareviret, för att söka sig egna revir och partners.

Att kritiskt värdera och ifrågasätta

Att bedöma storlek på djur ute i fält kan ibland vara svårt, speciellt när man inte har något föremål

Figur 1. Tallstammar i kvällssol respektive skugga. Hur vi upplever färger är helt beroende av rådande ljusförhållanden.

Figur 2. Samma varg fotad samma dag under olika ljusförhållanden.

att relatera storleken till, som t.ex. fallet ofta är ute på sjöisar. Exempelvis har rävar sådana gånger misstagits för vargar. Vi människor ser gärna det vi vill se eller det vi förväntar oss att se.

Även färger kan vara svåra att värdera. Det är viktigt att hålla i minnet att färger helt enkelt handlar om ljus. Snön är inte vit en solig vinterdag. Den låga vintersolens varma sken ger snön en varmt gulaktig ton medan himlen reflekteras i skuggorna som blir tydligt blåfärgade. I denna situation är snön helt enkelt gul och blå, inte vit. Detta blir tydligast för föremål som vi i "neutralt" ljus betraktar som vita, t.ex. snö, men allting påverkas på samma sätt av ljusets skiftningar. De flesta av oss har upplevt vad som händer när kvällssolen bryter fram efter en dags gråväder och regn. Skogen tvärs över sjön, som

under regnet bara tedde sig färglöst grå, blir som i ett trollslag varmt lysande gulgrön med glödande orangefärgade tallstammar, helt väsensskilt från de färger, eller snarare brist på färger, som alldeles dessförinnan kunde beskådas. Färgernas variation efter ljusförhållandena måste man ta i beaktande vid varje observation. Samma varg kan påtagligt skifta i färg vid olika tillfällen beroende på ljusförhållandena.

Inte heller utbredningen av mörka och ljusa teckningar i pälsen är något entydigt och enkelt att avgöra. Mörka teckningar behöver inte alltid vara orsakade av pigmentskillnader i pälsen, utan kan vara ett resultat av hur ljuset faller in mot pälsen och skapar olika skuggeffekter. Hur man uppfattar mörka teckningar kan bero på i vilken vinkel djuret betraktas.

Vargens utseende

Globalt uppvisar vargen som art en stor variation i fråga om färg och mönster, från rent svarta vargar till vita individer med en mångfald av mellanformer med varierande inslag av gula, bruna och roströda färger. Våra skandinaviska vargar har dock ett relativt homogent utseende.

Vuxna vargar – vintertid (oktober-april)

Vuxna hanar väger runt 47 kg (36–57 kg) och vuxna honor cirka 38 kg (31–46 kg).

De flesta vuxna vargar i vinterpäls uppvisar en mer eller mindre utbredd gulaktig färgton (sandfärgad/beige/rostgul) speciellt på benen, men ofta även på kroppssidorna. Nedre delen av benen och tassarna kan dock hos vuxna vargar vara vita. Buken samt bröstet/bringan är ljusare, ofta vitaktiga. Ryggen, från manken till svansen, är mörkare grå eller svart. Det mörka på ryggen varierar i utsträckning och kan sträcka sig ned på halva kroppssidorna. Svansen hos de allra flesta vargar, oavsett ålder, har en svart spets, men hos enstaka djur kan den vara vit. Öronens baksidor är rostfärgade.

På vuxna individer är huvudet kontrastrikt tecknat med ett rent vitt parti runt munnen och på kinden. På avstånd framstår detta parti som den ljusaste delen på en varg. Kontrasten mot mörkare nosrygg och resterande del av huvudet är ofta tydlig med skarp gräns mellan det vita och mörka.

Valpar – vintertid (okt-april)

Under sin första vinter väger hanvalpar mellan 32 och 44 kg och tikvalpar mellan 24 och 39 kg. Valpar är vintertid i genomsnitt mindre än vuxna individer men till och med tikvalpar kan väga mer under sin första vinter än vuxna hanar, varför vikt/storlek inte är något som kan användas för att skilja vuxna djur från valpar vintertid. Den kanske tydligaste skillnaden i proportioner mellan

Figur 3. Sex olika vuxna vargar i vinterpäls. Jämfört med valpar är vuxna vargar mer kontrastrikt tecknade och har ofta en slående gulaktig färg på ben och kroppssidor.

Figur 4. Tre olika vuxna vargar i vinterpäls med typisk huvudteckningen: rent vitt parti runt mun och på kinder, skarpt avgränsat mot resterande mörkare delar av huvudet.

vuxna och valpar är valparnas proportionellt större öron, men karaktären är ändå svårbedömd och minskar i värde successivt vartefter valparna växer.

Under sin första vinter uppvisar många valpar en annorlunda färgteckning än vuxna vargar. Under goda observationsförhållanden kan sådana valpar urskiljas vid synobservationer i fält. Överlag är dessa valpar grå och kontrastlösa jämfört med vuxen varg. Helhetsintrycket är ett mörkare djur med avsaknad av gula toner. Kroppssidor, bog och lår är likaså gråfärgade och mörkare än hos vuxna, även om det hos både vuxna och valpar kan förekomma ett ljusare lodrät parti bakom bogen. Vidare är buken mörk och gråaktig, ungefär som kroppssidor och rygg. Vuxna vargar har en ljusare, ofta vitaktig buk. Ryggen hos valpar är mörk/svartaktig. Även huvudteckningen är diffusare och mer kontrastlös, men grunddragen överensstämmer

med vuxna individers utseende. Det ljusa partiet runt munnen och på kinden är ljust gråaktigt, inte rent vitt, och det ljusa är heller inte lika utbrett. Gränsen mellan det mörka och det ljusa är också diffusare. Baksidan av öronen är rostfärgade som hos de vuxna vargarna.

En varg med ett utseende som det ovan beskrivna är möjlig att åldersbestämma till en valp under sin första levnadsvinter.

Alla valpar har dessutom en ”valppäls” som skiljer sig lite i strukturen från de vuxna vargarnas päls. Detta är mest framträdande på nacke och manke i form av längre och glesare täckhår som ger pälsen ett spretigt utseende. Vidare har valpar en tillväxtzon på nederst delen av frambenen, precis vid handleden, som på nära håll kan ses som en utbuktning/ knöl eller ”svullnad”. Denna karaktär försvinner gradvis vartefter valparna växer och är i princip inte längre synlig vid 1 års ålder.

Figur 5. Tre olika valpar med en färgteckning som inte ses hos vuxna vargar. Vargar som har detta utseende är under goda observationsförhållanden möjliga att åldersbestämma i fält.

FOTO: SUNE HÖGBERG

Figur 6. Ännu en vargvalp med en färgteckning som inte ses hos vuxna vargar. Se texten samt föregående bilder för detaljer.

FOTO: SUNE HÖGBERG

Figur 7. Tre olika valpar. Valpar har ofta en mer kontrastlös färgteckning även på huvudet jämfört med vuxna. Det ljusa partiet runt mun och på kinder hos valpar är mer begränsat och inte rent vitt samt diffust avgränsat. Det vänstra respektive högra djuret har en huvudteckning som inte ses hos vuxna vargar.

Figur 8. Valparna har en tillväxtzon på nederst delen av frambenen, vid handleden, som kan ses som en utbuktning/ knöl eller "svullnad". Observera även den spretiga "valppälsen" vid manke/nacke på individen till höger.

Figur 9. En familjegrupp av varg med alfahanen till vänster, alfahonan i mitten och en tikvalp till höger.

Variationen

Variationen ifråga om pälsens färgteckning och mönstring är speciellt stor hos valpar, även om vuxna kan uppvisa en viss variation. Detta gör att valpar och vuxna ofta inte kan skiljas åt i fält. Vuxna vargar uppvisar alltid en kontrastrik huvudteckning i kombination med ljusa kroppssidor/buk samt en mer eller mindre gulaktig – rostgul färgton på ben och flanker. Men även valpar kan ha detta utseende. De valpar som däremot har mörka kroppssidor/buk, diffus huvudteckning samt avsaknad av gula inslag i pälsen är dock möjliga att bestämma som valpar.

Innan valparna får sin första vinterpäls (under sommaren och hösten) kan de vara mycket varierande i sin färgteckning och mönstring.

Figur 11. En överlag ljus och gulfärgad valp (tik) som därigenom starkt liknar en vuxen varg i färgteckningen. Huvudet är dock diffust tecknat och inte vuxenlikt.

Författare: Åke Aronson, Per Ahlqvist, Jon Arnemo och Jens Karlsson

Fotografer: Personal från Viltskadecenter och SKANDULV, där inget annat anges.

FOTO: ARNE MORTENSEN

Figur 10. Vuxenlikt, stor hanvalp (43 kg) med relativt tydliga rostgula inslag i pälsen samt en förhållandevis distinkt huvudteckning. Kroppssidor och buk är dock relativt mörka och jämngrå, utan de vuxnas vitaktiga buk och ljusa kroppssidor med gulaktig ton.

Figur 12. En hanvalp med överlag ganska kontrastlös teckning men med utbredda gulaktiga inslag i pälsen. Liksom hos vuxna individer är det ljusa partiet runt munnen och på kinderna stort och välavgränsat, men inte rent vitt.

Figur 13. Denna tikvalp är mycket lik en vuxen varg med gula inslag på kroppssidor och ben samt ljus buk. Även huvudet är vuxenlikt; kontrastrikt med välavgränsat stort vitt parti runt munnen och på kinderna.

ISBN: 978-91-86331-35-1

SLU

TILL & FRÅN REKLAM - 2012

VILTSCADE
CENTER

Grimsö Forskningsstation
730 91 Riddarhyttan

Telefon: 0581-920 70
www.viltskadecenter.se
viltskadecenter@slu.se

Viltskadecenter är ett serviceorgan för myndigheter, organisationer, enskilda näringsidkare och allmänheten. Centret arbetar på uppdrag av Naturvårdsverket och tillhör Sveriges Lantbruksuniversitet. Viltskadecenter bistår bland annat med information om förebyggande åtgärder för att förhindra skador från fredat vilt.